

שמירת הלשון

איך להוכיח? - חפץ חיים י, ז-ט

הרב חיים סבתו

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, ז'

ועתה נבאר הפרט הל, שכתבנו לעיל בסעיף ב, והוא מה שכתבנו שם, דצריה להוכיח אותו מתחלה, הינו דוקא בסתמא, אבל (כג) אם הוא יודע ומכיר בו, שלא יסר בדבריו ולא יקבל תוכחתו אין צריה להוכיחו, רק שיזהר לספר דבר זה בפני שלשה, והטעם, שאם יספר דבר זה בפני אחד או שנים, יתראה, שהוא מתכוון, שלא יגיעו הדברים לאזניו, ורצה להחניפו ולגנב דעתו, ובסתר הוא מגנהו, ונראה כנהנה בספור לשון הרע על חברו. ועוד טעם אחר, שיבואו להשדו ויאמרו, שבודאי אין הדבר אמת, ומלבדו הוא בודאם, דאם לא, מדוע לא גלה את עונו בפני ראשונה, ואם כן לא יבוא מספורו שום תועלת, המבארת לעיל בסעיף ד. על כן צריה לספר הדבר בפרסום, דהינו בפני שלשה, דזה הוי, כאלו אמר הדברים בפניו, ותו לא אתי למיחשדה (ויותר לא יבוא לחשוד בו), שאינו מצוי הוא, שאדם כשר יספר דבר שקר בעקרו ברבים. (כד) ואף שגם עתה אסורים השומעים לקבל דבר זה בהחלטה, שיתגנה על ידי זה הנדון בלבם, וכמבאר לעיל בכלל ו' סעיף א, הינו טעמא, שאף שאין הדבר הזה שקר מעקרו, אף על פי כן אולי חסר עוד פרט אחד לזה המעשה, אשר על ידו ישתנה זה הענין מסופו לתחלתו, על כן אסור להם לעת עתה להחליטו לגנאי עבור זה הספור, אבל על כל פנים יכנס הדבר באזניהם לענין זה, שיראו לחקר אחר הדבר אם אמת הוא ולהוכיח את האיש ההוא, שמספרים עליו הדברים הרעים, ואולי ישמע לדבריהם, ועוד שאר תועלויות, כמבאר לעיל בסעיף ד, ע"ן שם.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, ח'

וכל זה, (כה) כשאין עליו אימה מן האיש ההוא, שמדבר עליו, אבל אם יש עליו אימה, שיש לא לידו להרע עמו, אפשר שיש להקל לספר עליו העולה, שעשה לחברו, אפלו שלא באפי תלתא.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, ט'

ואם המספר (כו) מחזק לרבים, כי לא ישא פני איש, ואת כל אשר יאמר, שלא בפני חברו, אותו ידבר בפניו, (כז) ולא יגור מפני איש, והחזק גם כן בתור עמו, אשר לא ידבר רק אמת, מתר לספר לאנשים דבר עולה, (כח) שעושה אדם לחברו, ויודע בו, שלא יקבל תוכחתו, אפלו שלא באפי תלתא, כי לאיש כזה השומעים לא יחשדוהו לחונף או לשקר. רק שהוא מתכוון לקנא לאמת ולעזר לאשר אשם לו ולגנות המעשים הרעים בפני כל. אך בזה, וכן במה שכתבנו בסעיף ח, צריה לזהר מאד, שלא יחסרו בזה כל הפרטים הנ"ל בתחלת הסיקו, כי לא חסרנו מהם, רק הפרט דאפי תלתא.